

Соціальне конструювання науки і технологій

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>05 соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Соціологія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна, вечірня)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, 2 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин лекції – 18 год., семінарські заняття – 36 год., СРС - 66 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com Практичні / Семінарські: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітньої компоненти є вивчення проблем і закономірностей структури, функціонування та розвитку науки, як соціального феномену, проведення соціологічного аналізу сучасного “поля науки”.

Завданням дисципліни є формування у студентів здатностей вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості; працювати з інформацією: знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для вирішення наукових і професійних завдань; використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук; формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень в різних сферах соціології з використанням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду проведення фундаментальних і прикладних наукових розвідок.

Після засвоєння навчальної дисципліни аспіранти мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання:

- основи теорії соціального конструювання науки і технологій;*
- роль науки і технологій як соціальних інститутів;*

- основні теоретичні підходи до соціології знання;
- історичні передумови формування науки як системи ідей і практик;
- сучасні режими виробництва наукового знання;
- соціальний релятивізм і конструктивізм: мікро- та макрорізнощі;
- громадська думка про науку і її вплив на формування наукової політики;
- тенденції трансформацій науки в епоху глобалізації.

Уміння:

- аналізувати соціальні чинники, що впливають на розвиток науки і технологій;
- ідентифікувати ключові інститути, що формують наукові та технічні парадигми;
- проводити порівняльний аналіз впливу науки і технологій на різні аспекти суспільства;
- оцінювати етичні дилеми в контексті технологічного прогресу;
- формулювати прогнози щодо соціальних наслідків технологічних інновацій;
- використовувати міждисциплінарні підходи до вивчення науки і технологій;
- розробляти рекомендації щодо соціально відповідального використання технологій.

Згідно з освітньо-науковою програмою, засвоєння навчальної дисципліни сприяє підсилению таких компетенцій та програмних результатів навчання:

- ЗК02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми соціології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- ФК01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у соціології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з соціології та суміжних галузей.
- ФК06 Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері соціології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації.
- ПРН01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з соціології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.
- ПРН03 Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми соціології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти мають володіти базовими знаннями у галузі соціології, філософії науки та технологій, а також розумінням принципів міждисциплінарного аналізу.

Постреквізити дисципліни

Дисципліна є важливим компонентом для аспірантів, що спеціалізуються на соціології, філософії, політології та інших суміжних галузях. Її засвоєння дозволяє більш комплексно розуміти процеси, що відбуваються на перетині науки, технологій і суспільства, і є основою для подальшого вивчення спеціалізованих дисциплін або практичної діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС
Тема 1. Вступ до предмету соціальне конструювання науки і технологій.	7	1	2		4
Тема 2. Наука, технології, знання в соціологічному контексті.	7	1	2		4
Тема 3. Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей.	10	2	4		4
Тема 4. Від соціології знання до соціальної епістемології.	8	2	2		4
Тема 5. Північно-американське коріння соціального конструювання науки: розвиток парадигми Р. Мертона	8	1	2		5
Тема 6. Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки.	8	1	2		5
Тема 7. Соціологія наукового знання: від Куна до "науки постмодерну".	11	2	4		5
Тема 8. Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.	11	2	4		5
Тема 9. Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про "кінець науки".	10	2	4		4
Тема 10. Наука в "дзеркалі" громадської думки.	8	2	2		4
Тема 11. Режими виробництва наукового знання.	7	1	2		4
Тема 12. Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті.	7	1	2		4
МКР	10		2		8
Залік	8	0	2	0	6
Разом	120	18	36	0	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Добронравова, І. С. Філософія науки : підручник / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко, С.П. Петрущенков, А.І. Пипич ; за редакцією І.С. Добронравової ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. - Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. - 255 с.

<https://discovery.kpi.ua/Record/000602023>

2. Жоль, К.К. Соціологія : навч. посіб. / К.К. Жоль. - Київ: Либідь, 2005. – 440
<https://discovery.kpi.ua/Record/000172510>
3. Кун, Томас. Структура наукових революцій / Т. Кун. - Київ : Port-Royal, 2001. - 226 с.
<https://discovery.kpi.ua/Record/000354985>
4. Основні парадигми класичної та сучасної соціологічної думки : хрестоматія / за заг. ред. В.І. Докаша, Т.В. Медіної ; МОН України, Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. - 279 с.
<https://discovery.kpi.ua/Record/000425809>
5. Ручка, А.О., автор. Курс історії теоретичної соціології : [навч. посіб.] / А.О. Ручка ; Міжнародний фонд "Відродження". - Київ : Наукова думка, 1995. - 224 с.
<https://discovery.kpi.ua/Record/000015830>

Допоміжна література:

1. Самардак, М.М., автор. Філософія науки : напрями, теми, концепції : навч. посіб. / М.М. Самардак. - Київ : ПАРАПАН, 2011. - 204 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000281335>
2. Соціологічне метатеоретизування: історія та сучасність / За заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 506 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000635568>
3. Акімова, О. А. Трансформація підготовки сучасних інженерів в контексті бізнес-освіти / О. А. Акімова, А. М. Іщенко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2016. – № 2 (47). – С. 45–52. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25150>
4. Дослідницька діяльність у соціальній роботі. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітніми програмами спеціальностей «соціологія» та «соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. Казаков М. А. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 48 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49977>
5. Казаков, М. А. Феномен псевдонауки як проблема розвитку сучасного наукового пізнання : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.02 – діалектика та методологія пізнання / Казаков Мстислав Андрійович. – Одеса, 2015. – 222 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/36866>
6. Літценберг Л. В. Процес соціокультурної ідентифікації в умовах сучасного суспільства / Л. В. Літценберг // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2011. – № 3(33). – С. 39–43. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8910>
7. Потіщук, О. О. Етос науки: постнекласичне дослідження / О. О. Потіщук // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2016. – № 3 (48). – С. 58–62.
<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25428>
8. Рубанець О. М. Когнітивний підхід до науки як інформаційної системи / О. М. Рубанець // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2008. – № 3(24). – С. 79–82. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8814>

9. Рубанець, О. М. Філософські проблеми наукового пізнання [Електронний ресурс] / О. М. Рубанець. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,05 Мбайт). – Суми : Університетська книга, 2013. – 228 с.
10. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32511>
11. Філософські засади наукової діяльності: 1. Науковий світогляд та етична культура науковця. 2. Філософська гносеологія та епістемологія. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посібник для здобувачів ступеня доктора філософії за всіма освітньо-професійними програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б. В. Новіков, Р. М. Богачев, Н. В. Денисенко, М. О. Колотило, Г. М. Костроміна, К. В. Мацик, І. А. Муратова, О. О. Потіщук, О. М. Рубанець, Т. П. Руденко, Т. М. Свідло, І. І. Федорова, Т. В. Щириця. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 90 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43444>
12. Філософські засади наукової діяльності: 1. Науковий світогляд та етична культура науковця. 2. Філософська гносеологія та епістемологія. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня доктора філософії за всіма освітньо-науковими програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б. В. Новіков, Р. М. Богачев, Г. М. Костроміна, К. В. Мацик, І. А. Муратова, Т. П. Руденко, І. І. Федорова, Т. В. Щириця. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 130 с.
13. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43445>
14. Філософські проблеми наукового пізнання. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : конспект лекцій для змішаної та дистанційної форм навчання здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалаврський) всіх спеціальностей ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського / ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. О. Пучков, О. В. Уваркіна. – Електронні текстові дані (1 файл: 928.27 Кбайт). – Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 90 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/57338>

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <https://isnasu.org.ua/publish/journal/> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	<p>Лекція 1.</p> <p>Тема: Вступ до предмету соціальне конструювання науки і технологій.</p> <p>Основні питання: Об'єкт, предмет, зміст соціального конструювання науки і технологій. Склад досліджень науки про науки ("Science Studies") : соціологія науки (SS), соціологія наукового знання (SSK)</p> <p>СРС: Соціальні дослідження науки і технології (STS).</p> <p>Тема: Наука, технології, знання в соціологічному контексті.</p>

	<p><i>Основні питання: Наука як процес і як продукт. Наука як спільнота вчених. Соціальне знання: що таке знання, що таке епістемологія/гносеологія, як влаштовані системи ідей (наукове, буденне і соціальне пізнання).</i></p> <p><i>СРС: Мислення і знання (Х. Арендт).</i></p>
2	<p><i>Лекція 2.</i></p> <p><i>Тема: Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей.</i></p> <p><i>Основні питання: Зародження інституту науки. Ф. Бекон і його проект "Наукового ордену" ("Нова Атлантида"). Альтернативи наукового знання: інституціоналізація езотеричної традиції, квазінаукового сектантства і спадщина Просвітництва.</i></p> <p><i>СРС: "Невидимий коледж" (С. Хартліб - Д. Прайс). "Республіка вчених" (М. Мерсенн).</i></p>
3	<p><i>Лекція 3.</i></p> <p><i>Тема: Від соціології знання до соціальної епістемології.</i></p> <p><i>Основні питання: Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія "двох наук" М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизм. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної детерміації наукового знання.</i></p> <p><i>СРС: Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера - Лакатоса. Концепція "авторитарного знання".</i></p>
4	<p><i>Лекція 4.</i></p> <p><i>Тема: Північно-американське коріння соціального конструювання науки: розвиток парадигми Р. Мертона.</i></p> <p><i>Основні питання: Передумови виникнення парадигми Р. Мертона. Основні принципи "позитивістської", класичної соціології науки. Нормативні принципи "наукового етосу": співвідношення ідеального та реального. Концепція двох осей (соціальної і раціональної), як спосіб вирішення проблеми екстерналіського та інтерналіського способу аналізу науки. Поняття "світ знання" (К. Поппер). Т. Парсонс і його класифікація ролей вченого за типом знання.</i></p> <p><i>СРС: Б.Барбер і його внесок у розвиток програми соціології науки.</i></p> <p><i>Тема: Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки.</i></p> <p><i>Основні питання: Наука і сучасне суспільство з інституціональної точки зору. Емпіричні дослідження в соціології науки: дослідження впливу зовнішніх чинників (релігійного, політичного, економічного, освітнього тощо), дослідження впливу систем ідей один на одного.</i></p> <p><i>СРС: Дослідження мотивації і систем винагороди, комунікації і мережі.</i></p>
5	<p><i>Лекція 5.</i></p> <p><i>Тема: Соціологія наукового знання: від Куна до "науки постмодерну".</i></p> <p><i>Основні питання: Наукове знання як об'єкт соціологічного дослідження. Статус експерименту і антропологічний поворот. Критика "третього світу" К.Поппера, перегляд концепції об'єктивного знання. Постмодернізм в соціальних науках і реакція на книгу Т.Куна "Структура наукових революцій" в Європі і Америці.</i></p> <p><i>СРС: Феміністська критика "стандартної науки".</i></p>
6	<p><i>Лекція 6.</i></p> <p><i>Тема: Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.</i></p> <p><i>Основні питання: Макрорівень: "Сильна програма" Б. Барнса і Д. Блура. Історія 1972 року: початок нової соціології науки. Методологічні підстави релятивістської соціології науки. Програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза. Мікро-етнографія науки: вчені ("тубільці") у науці ("племені"): Бергер і Лукман і їх концепція соціології знання. "Етнографія науки" Б. Латурса і С. Вулгара: критичний аналіз. Лабораторія очима соціального вченого. Реакція протесту: Алан Сокал - "інтелектуальні хитрощі" і "наукові війни".</i></p> <p><i>СРС: Мікрорівень: Соціологія науки М. Малкея: екстерналізм. Соціальний</i></p>

	<p>конструктивізм К. Кнорр-Цетини. Вчений як каузальний медіатор (конструктор) наукової діяльності. Новий реалізм Бхаскара та Харі: “генетична” методологія. “Епістемологічні культури”. “Співтовариства знання” (Велбурн) й “знання як угода”(Куш).</p>
7	<p>Лекція 7. Тема: Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про “кінець науки”. Основні питання: Співвиробництво науки і соціального порядку. Соціологія експертів і експертизи. Експертне знання. Класичні едінбурзькі дослідження. “Третя хвиля”: соціологія експертизи і експертів. Розрізнення “експерта” і “вченого”: соціальні ролі для двох інститутів, в основі яких лежить специфічне знання, або перформативне перемикання кодів (“практика”). Нормативна теорія експертизи Г. Коллінза. Категорії членства: М.Лінч. Експертне знання і наука як влада (М. Фуко). Від повсякденного і наукового до експертного і наукового, публічного і приватного. СРС: Колонізація експертами життєвих світів в “суспільстві знання”.</p>
8	<p>Лекція 8. Тема: Наука в “дзеркалі” громадської думки. Основні питання: Образи вчених в медіа. Наука і мас-медіа: формування порядку денного. Емпіричне вивчення буденного знання. Наукова грамотність і соціальні установки щодо S&T: в США, в Європі, на пострадянському просторі. Взаємозв'язок наукової грамотності, довіри до інститутів науки та поширення паранаукових/антинаукових/квазінаукових поглядів.</p>
9	<p>Лекція 9. Тема: Режими виробництва наукового знання. Основні питання: Стили наукового виробництва і організації науки. Режим секретності. Феномен Радянської науки. Ефект Супутника. Гендерний режим науки (“Ефект Матільди”). Національний / Глобальний режими. Глобальна міграція вених. Соціальний аналіз технологій: “Голем”, “Франкенштейн”, машини, “монстри” і соціальний контроль. Мобільна телефонія і практики соціального контролю. Цифрова солідарність. Тема: Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті. Основні питання: Наука і техніка в житті Києва (історико-соціологічний екскурс). Наука і техніка в КПІ. Від інституту до університету: другий стає першим (КПІ vs КНУ імені Тараса Шевченка). Соціальні науки в КПІ. Що далі?</p>

Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	Семінар 1. Соціальне конструювання науки і технологій, як дослідницька програма. Склад досліджень науки про науки (“Science Studies”): соціологія науки (SS), соціологія наукового знання (SSK), соціальні дослідження науки і технології (STS).
2	Семінар 2. Специфіка наукового знання. Науковий метод і наука. Специфіка еталонного розуміння наукового методу. Соціальні проблеми демаркації науки та інших соціальних інститутів.
3	Семінар 3. Зародження інституту науки: “Науковий орден”. Ф. Бекон і його проект “Наукового ордену” (“Нова Атлантида”). Визначення альтернативи наукового знання: інституціоналізація езотеричної традиції, квазінаукового сектантства і спадщини Просвітництва. Теорія про “пуританські корені” становлення науки в Англії (Р.Мертон).
4	Семінар 4. Зародження інституту науки: ідея “незримого колледжу” та “республіки вчених”. Різні типи академічної організації науки в XVII столітті. Вибір нового образу науки на користь внутрішньо автономного, незалежного і відкритого суспільства учених.

	<i>“Незримий колледж” (С. Хартліб - Д. Прайс). “Республіка вчених” (М. Мерсенн).</i>
5	<i>Семінар 5. Наука/наукове знання між ідеологією та релігією. Чітка демаркація чи взаємозалежність? Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія “двох наук” М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизм. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної детерміації наукового знання. Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера — Лакатоса.</i>
6	<i>Семінар 6. Наука між Раціо та Соціумом. Раціоналістична філософія науки. Принципи верифікації і фальсифікації. Попперівська критика (а) індукції, (б) історизму, (в) соціології знання. “Третій світ” К.Поппера. Логіка соціальних наук. Картини наукової раціональності. “Стандартна концепція науки”. Модель науки Р. Карнапа — Г. Рейхенбаха і логіка контекстів “обґрунтування” і “відкриття”. Лакатос і метод раціональних реконструкцій. Т. Кун, П. Фейєрабенд та соціальна епістемологія. “Переворот” картини наукової раціональності. Від позитивізму і робіт К. Поппера до релятивізму П. Фейєрабенда і новій історіографії Т. Куна. Релятивізм як методологічна вимога, як емпіричне виведення і як догма. Соціальна епістемологія Фуллера і Голдмена. Концепція “авторитарного знання”.</i>
7	<i>Семінар 7. Мертон та перша (інституційна) програма соціології науки. Передумови виникнення парадигми Р. Мертона. Основні принципи “позитивістської”, класичної соціології науки. Нормативні принципи “наукового етосу”: співвідношення ідеального та реального. Концепція двох осей (соціальної і раціональної), як спосіб вирішення проблеми екстерналіського та інтерналіського способу аналізу науки. Дидактичні засоби: Зображувальні наочні посібники: таблиці та схеми.</i>
8	<i>Семінар 8. Мертон та перша (інституційна) програма соціології науки. Наука і сучасне суспільство Наука і сучасне суспільство з інституціональної точки зору. Емпіричні дослідження в соціології науки: дослідження впливу зовнішніх чинників (релігійного, політичного, економічного, освітнього тощо), дослідження впливу систем ідей один на одного, дослідження мотивації і систем винагороди, комунікації і мережі.</i>
9	<i>Семінар 9. Наукове знання як об’єкт соціологічного дослідження: криза першої програми. Статус експерименту і антропологічний поворот. Критика “третього світу” К.Поппера, перегляд концепції об’єктивного знання. Постмодернізм в соціальних науках і реакція на книгу Т.Куна “Структура наукових революцій” в Європі і Америці. Феміністська критика науки.</i>
10	<i>Семінар 10. Друга програма соціології науки (макровізія). Макрорівень: “Сильна програма” Б. Барнса і Д. Блура. Історія 1972 року: початок нової соціології науки. Методологічні підстави релятивістської соціології науки. Програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза.</i>
11	<i>Семінар 11. Друга програма соціології науки (мікровізія). Мікрорівень: соціологія науки М. Малкея: екстерналізм. Соціальний конструктивізм К. Кнорр-Цетини. Вчений як каузальний медіатор (конструктор) наукової діяльності. Новий реалізм Бхаскара та Харі: “генетична” методологія. “Епістемологічні культури”. “Співтовариства знання” (Велбурн) й “знання як угода”(Куш).</i>
12	<i>Семінар 12. Друга програма соціології науки: акторо-сітковий погляд- вчені (“тубільці”) у науці (“племені”). Бергер і Лукман і їх концепція соціології знання. “Етнографія науки” Б. Латура і С. Вулгара: критичний аналіз. Лабораторія очима соціального вченого. Реакція протесту: Алан Сокал - “інтелектуальні хитрощі” і “наукові війни”.</i>
13	<i>Семінар 13. Соціологія науки: третя версія. Співвиробництво науки і соціального порядку. Від ідеї “Наука для суспільства” до ідеї “Наука в суспільстві”. Класичні єдинбурзькі дослідження. “Третя хвиля”: соціологія</i>

	<i>експертизи і експертів. Розрізнення “експерта” і “вченого”: соціальні ролі для двох інститутів, в основі яких лежить специфічне знання, або перформативне перемикання кодів (“практика”).</i>
14	<i>Семінар 14. Соціологія науки: третя версія. Соціологія експертів і експертизи. Експертне знання. Нормативна теорія експертизи Г. Коллінза. Категорії членства: М.Лінч. Експертне знання і наука як влада (М. Фуко). Від повсякденного і наукового до експертного і наукового, публічного і приватного. Колонізація експертами життєвих світів в “суспільстві знання”.</i>
15	<i>Семінар 15. Наука і мас-медіа. Образи вчених в медіа. Поняття наука і мас-медіа: формування порядку денного. Емпіричне вивчення буденного знання. Наукова грамотність і соціальні установки щодо S&T: в США, в Європі, на пострадянському просторі. Взаємозв'язок наукової грамотності, довіри до інститутів науки та поширення паранаукових / антинаукових / квазінаукових поглядів.</i>
16	<i>Семінар 16. Соціальний аналіз технологій. Соціальний аналіз технологій: “Голем”, “Франкенштейн”, машини, “монстри”. і соціальний контроль. Мобільна телефонія і практики соціального контролю. Цифрова солідарність.</i>
17	<i>Семінар 17. КПІ через призму програм соціології науки. Наука і техніка в житті Києва (історико-соціологічний екскурс). Наука і техніка в КПІ. Від інституту до університету: другий стає першим (КПІ vs КНУ імені Тараса Шевченка). Соціальні науки в КПІ. Що далі?</i>
18	<i>Семінар 18. МКР</i>

6. Самостійна робота студента/аспіранта

З метою поглиблення знань аспірантів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з питань соціального конструювання науки і технологій. Від аспірантів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того аспіранти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи, що зазначені у лекційних заняттях, і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання. Окремих тем для самостійного опрацювання не передбачено.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи аспірантів. Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем навчальної дисципліни, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою.

Відвідуваність і виконання завдань

Активна участь аспіранта на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг аспіранта значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання аспірантом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим,

аспірант, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого аспіранта до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені. Контроль знань (розуміння) аспіранта пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті. Аспірант, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Аспіранти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки аспірант буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом, доступним з особистого кабінету аспіранта в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням).

Форми роботи

Навчальні заняття з дисципліни “ Соціальне конструювання науки і технологій ” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності аспіранта з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу аспіранта, так і здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність аспірантів при формулюванні запитань, участь у дискусії, висловлювання альтернативних гіпотез. Окремі семінарські заняття передбачають підготовку презентацій аспірантами, що посилює репрезентативні навички і поглиблює усвідомлення теми.

Модульна контрольна робота спрямована на виявлення знань аспірантів опрацьованого матеріалу. Проте, проблемний метод, що використовується під час цього виду контролю також дозволяє оцінити аналітичні здібності здобувачів вищої освіти.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити

провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 15 і більше балів.

На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 30 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентом матеріалу.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Неформальна освіта.

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання та контрольні заходи

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- робота на семінарських заняттях

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється в 30 балів.

Контрольне завдання цієї роботи складається з трьох питань з переліку, що наданий у Додатку А. Кожне із запитань оцінюється у 10 балів:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 27-30 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 22-26 балів;

– «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 16-21 балів;

– «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2.2. Робота на семінарських заняттях

Ваговий бал – 7, максимальна кількість балів на семінарських заняттях становить $10 \times 7 = 70$ балів. Критерії оцінювання:

– «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 7 балів;

– «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 4-6 балів;

– «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 3 балів;

– «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3. Заохочувальні бали

Всього 7 балів за такі види робіт:

– за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);

– участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

$$R = 7 \cdot 10 + 30 = 100$$

3. Умовою позитивного проходження першого календарного контролю є отримання не менш, ніж 15 балів. Умовою позитивного проходження другого календарного контролю є отримання не менш, ніж 30 балів.

4. Аспіранти, які набрали протягом семестру 60 і більше балів мають можливість:

- отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю);

- виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи).

5. Аспіранти, які набрали протягом семестру менше 60 балів, але виконали умови допуску, виконують залікову контрольну роботу.

6. Відповіді на заліку оцінюється у сумі в 100 балів та нараховуються за відповіді на 2 теоретичні питання:

- повна відповідь/виконане завдання (не менше за 90% потрібної інформації) – 50-45 балів;

- достатньо повна відповідь/ виконане завдання (не менше за 75% потрібної інформації) – 44-38 балів;

- неповна відповідь/ виконане завдання (не менше за 60% потрібної інформації) – 37-30 балів;

- неповна відповідь / не виконане завдання (менше за 60% потрібної інформації) – 29-0 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації аспірантам

Готуючись до практичного заняття аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілої інформації необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті аспірант не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж аспірант не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силябусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силябус):

Складено старшим викладачем кафедри соціології, кандидатом політичних наук Якубіним Олексієм Леонідовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол №12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024)

Питання до модульної контрольної роботи

1. Що є об'єктом та предметом соціального конструювання науки і технологій?
2. Яка роль соціології науки (SS) та соціології наукового знання (SSK) у дослідженнях науки?
3. У чому полягає значення концепції "Science Studies" (STS)?
4. Як наука розглядається як процес і як продукт?
5. Що таке наукове знання, соціальне знання та епістемологія?
6. Як влаштовані системи ідей у науковому, буденному та соціальному пізнанні?
7. Яке значення має проект Френсіса Бекона "Нова Атлантида" для становлення інституту науки?
8. Що таке "Невидимий коледж" та "Республіка вчених"?
9. Які альтернативи наукового знання існували в епоху Просвітництва?
10. У чому полягають загальні принципи соціології знання?
11. Як Карл Маркс визначає поняття ідеології?
12. Яка роль К. Мангейма у формуванні традиції соціології знання?
13. У чому суть теорії двох наук М. Бухаріна?
14. Що таке соціокультурна детермінація наукового знання?
15. Які основні принципи класичної соціології науки за Р. Мертоном?
16. Що таке "науковий етос" і які його складові?
17. Як вирішується проблема екстерналістського та інтерналістського аналізу науки?
18. Яке значення мають соціальні і раціональні осі у концепції Р. Мертона?
19. Як Т. Кун описує зміну наукових парадигм у своїй книзі "Структура наукових революцій"?
20. У чому полягає критика "третього світу" К. Поппера?
21. Як постмодернізм вплинув на соціологію науки?
22. Які основні ідеї "Сильної програми" Б. Барнса та Д. Блура?
23. Що таке програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза?
24. Яке значення мають концепції Б. Латтура та С. Вулгара для соціології науки?
25. У чому полягає суть соціології експертизи?
26. Які категорії членства визначає М. Лінч у соціології науки?
27. Як експертне знання взаємодіє із суспільним порядком за М. Фуко?
28. Що таке наукова грамотність, і як вона впливає на довіру до інститутів науки?
29. Які форми соціального контролю досліджуються через аналіз технологій?
30. Яке значення має КПІ як науковий і освітній інститут для соціології науки?

Питання до заліку

1. Які основні напрямки охоплюють соціальні дослідження науки і технологій (STS)?
2. Як соціальне знання співвідноситься з науковим знанням?
3. У чому полягає значення епістемології для соціології науки?
4. Як зародження науки як інституту вплинуло на її розвиток?
5. Яка роль Просвітництва у формуванні науки як системи ідей?
6. Що таке "Невидимий коледж", і як він вплинув на розвиток науки?
7. Як поняття ідеології пов'язане із соціологією знання?
8. Які основні положення теорії соціокультурної детермінації наукового знання?
9. Як соціальний контекст впливає на формування знання?
10. У чому суть "наукового етосу" за Р. Мертоном?
11. Як соціальні фактори впливають на нормативність науки?
12. Яке значення мають зовнішні чинники (політичні, економічні, релігійні) для науки?
13. Що таке "раціональний" та "соціальний" виміри в соціології науки?
14. Як постмодернізм змінює уявлення про об'єктивність науки?
15. У чому полягає суть соціального конструктивізму у науці?
16. Що таке "Сильна програма" у соціології науки?
17. Як методологія емпіричного релятивізму впливає на дослідження науки?
18. Що таке "Лабораторія" очима соціолога за Б. Латуром?
19. Які основні підходи до аналізу науки мікро- та макрорівня?
20. Як співвідносяться експертне знання та суспільна влада?
21. Яке значення має соціологія експертів для сучасного суспільства?
22. Що таке "колонізація життєвих світів" в "суспільстві знання"?
23. Як мас-медіа формують образ науки у суспільстві?
24. Які соціальні чинники впливають на поширення антинаукових поглядів?
25. Як "наукові монстри" (Голем, Франкенштейн) використовуються для аналізу соціального контролю?
26. Яке значення має цифрова солідарність у соціальному контексті технологій?
27. Яка роль КПІ у формуванні сучасної науки і техніки?
28. Як соціологія науки аналізує трансформацію університетів у сучасному світі?
29. У чому відмінність між "експертом" і "вченим"?
30. Як соціологія науки третього покоління пояснює співвиробництво науки і соціального порядку?